

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PODOBY FORMATIVNÍHO HODNOCENÍ

Veronika Laufková, Miluše Vondráková

Doplňkový tematický blok I - Podpora kompetencí
vedoucích pedagogických pracovníků škol v oblasti
zavádění formativního hodnocení – verze pro MŠ a SPgŠ

Kompetence leadera úspěšné školy

CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008145

Když se řekne HODNOCENÍ ...

- Vyberte si kartu DIXIT, která dobře vystihuje vaše asociace k tématu HODNOCENÍ.

Zdroj: https://masicek.net/dixit/dixit_2-karty.jpg, citováno 13. 7. 2019

Hodnocení a HODNOTY

1. Původní význam slova „hodnota“ je výsledek měření např. teplotní hodnoty (přírodovědné, matematické, ekonomické hodnoty)

HODNOTIT zde znamená především (přesně) MĚŘIT.

2. Odvozený význam slova „hodnota“ byl v pol. 19. stol. zaveden pro hodnoty etické, např. svoboda, zodpovědnost:

- znamenají to, čeho si lidé váží, cení, za co jsou ochotni něco obětovat;
- jsou tím, čím se naše HODNOCENÍ řídí nebo ORIENTUJE.

Hodnocení a HODNOTY

- Kromě absolutní polarity (umí – neumí, dobro – zlo), počítá pojem hodnota s tím, že hodnocení bývají odstupňována: lepší – horší; více – méně.
- Porovnáváním (kladných) hodnot mezi sebou si vytváříme vlastní žebříček (etických) hodnot.
- Hodnocení různých lidí se často podobají nebo dokonce shodují, zejména pokud tito lidé patří do téže společnosti, k téže kultuře nebo mají **společné zkušenosti**.

Východiska vztahující se k hodnocení

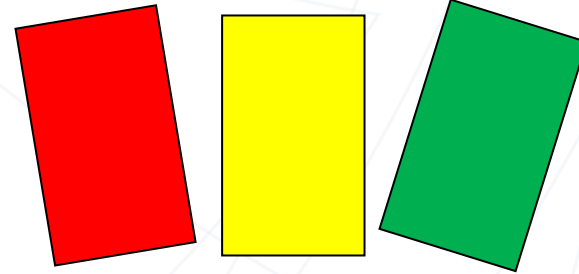
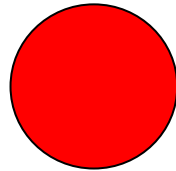
- Zkvalitnění hodnocení vyžaduje celkovou změnu pojetí vzdělávání směrem ke skutečnému respektování individuálních potřeb dětí.
- Nestačí dobrý úmysl učitele, nezbytné jsou dovednosti aplikované v každodenní praxi.
- Zavádění formativního hodnocení je dlouhodobý a náročný proces.

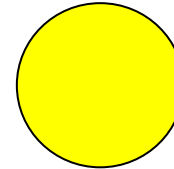

Technika semaforu

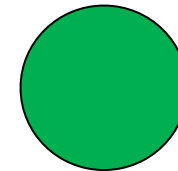
Vůbec nerozumím.
Můžeme si to
vysvětlit znovu?

Myslím si, že jsem rozuměl/a.
Ale občas se ztrácím.

Rozumím.
Nepotřebuji žádnou
další pomoc.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Podoby hodnocení

Kompetence leadera úspěšné školy

CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008145

Formy hodnocení

bezděčné x záměrné

- **Verbální** – u dětí v MŠ ústní / pro rodiče může být písemné
- **Nonverbální** – gesta, mimika, pohyb
- **Číselné** – klasifikační stupnice, body, procenta (sumativní)
- **Grafické** – obrázky, grafy, symboly, barvy

Dělení hodnocení na sumativní a formativní

	sumativní	formativní
načasování	na konci	v průběhu
typ konečného adresáta	rodiče, učitelé vzdělávací politice	primárně dítěti učiteli, aby mohl dítěti pomoci
účel, kterému daný typ slouží	zhodnotit, zda děti umí, vědí nebo rozumějí	pomoci dítěti, identifikovat jeho vzdělávací potřeby a přizpůsobit jim edukační aktivity s cílem vylepšit jeho učební výsledky

Formy hodnocení

***Jaké formy hodnocení používáte vy, v jakých situacích a
PROČ?***

Co je v MŠ předmětem hodnocení?

- To, co je **zjevné** (viditelné, pozorovatelné) vývoj, výkon, produkt, výstup, „chování“ apod.
- To, co je **skryté** (snažíme se odhadnout) způsob myšlení, učení, úsilí, prožívání apod.

Co je v MŠ předmětem hodnocení?

Měli bychom hodnotit pouze to pozorovatelné/měřitelné?

Formativním hodnocením podporujeme a rozvíjíme i to skryté, např. oceňujeme snahu, a tím podporujeme vnitřní motivaci k učení.

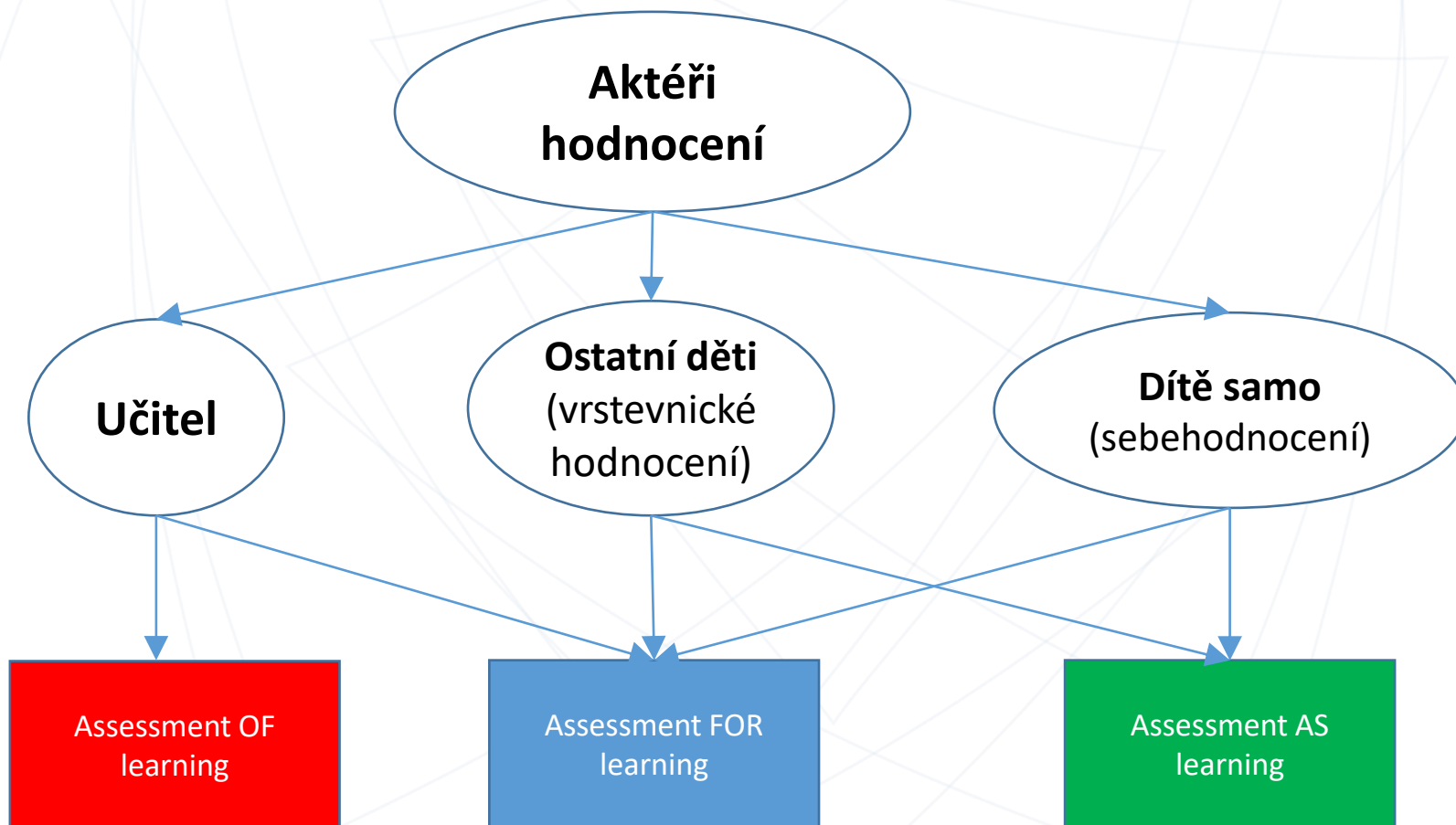
Hodnocení

A. Hodnocení **učení** dětí (assessment *of* learning)

B. Hodnocení **podporující učení** dětí (assessment *for* learning)

C. Hodnocení **rozvíjející schopnosti** dětí hodnotit sebe i druhé
(assessment *as* learning)

KOMUNIKACE A VZTAHY

Hodnocení dětí

Hodnocení

Výsledků
učení

Procesů
učení

Sebe a
druhých

Formativní hodnocení v MŠ

- hodnocení **podporující učení** dětí (assessment for learning)

+

- hodnocení **rozvíjející schopnosti** dětí hodnotit sebe i druhé (assessment as learning)

Typy hodnocení dle vztahové normy

Prodiskutujte ve dvojicích: podle čeho učitel hodnotí dítě a jaký dopad na dítě toto hodnocení má:

A) Anička

Aničko, dneska jsi udělala více chyb než Martínek, to mě velice překvapilo! Ale pořád to není tak hrozné, jako třeba v případě Kubíčka.

B) Bořek

Bořku, dnes se ti podařilo dodržet všechna pravidla, která jsme si stanovili: neskákal si nikomu do řeči a uklidil sis po sobě hračky.

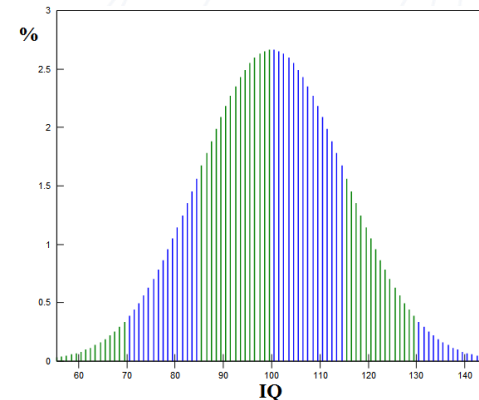
C) Claudie

Claudie, zatímco obvykle skáčeš v komunitním kruhu dětem i mně do řeči, dnes jsi zvládla sedět tiše a poslouchat ostatní. Děkuji ti za to a věřím, že příště to zvládneš stejně dobře jako dnes!

Typy hodnocení dle vztahové normy

a) normativní hodnocení – výkon dítěte porovnáváme s ostatními dětmi ve třídě; měříme **relativní výkon** vzhledem k normě pro danou skupinu (norma od normálního rozdělení pravděpodobnosti dle Gaussovy křivky),

b) kriteriální hodnocení – hodnotíme výkon dítěte ve vztahu k zvolenému kritériu nebo sadě kritérií; měříme **absolutní výkon** vzhledem ke splnění stanovených cílů,

c) hodnocení dle individuální vztahové normy – posuzujeme práci/výkon dítěte vzhledem k jeho předešlému výkonu.

Současné trendy v MŠ a hodnocení

- Individualizace
- Inkluze
- Kompetence
- Participace dítěte na vzdělávání a hodnocení
- Informovanost rodičů a spolupráce s nimi

Když kuchař ...

*Když kuchař ochutnává polévku, jedná se o formativní hodnocení,
když host ochutnává polévku, jedná se o hodnocení sumativní.*

(Robert Stake; in Roos, 2002)

#122896349

Typy hodnocení z hlediska procesu učení

Jak rozumíte pojmům formativní a sumativní hodnocení?

Jaký je mezi nimi rozdíl?

„Mysli – prober to s kamarádem – řekni to všem“

1. Promysli si odpověď /řešení sám v klidu.
2. Řekni svou odpověď kamarádovi a porad' se s ním, zda je správná.
3. Řekni svou odpověď ostatním.

Technika vhodná do komunitního kruhu při závěrečné reflexi.

„Žádné ruce nahore“

1. Položte otázku
2. Dejte dětem čas promyslet si odpověď
(počítejte v duchu do 10)
3. Vylosujte jméno dítěte, které odpoví

Lze využít lékařských špachtlí na kterých jsou jména dětí nebo jejich značky.

Technika vhodná do komunitního kruhu při závěrečné reflexi.

Proč „Žádné ruce nahore“?

- Proč je vhodný „los“?
- Co se děti touto technikou učí?
- Které typy dětí by mohly mít s touto technikou problém?
- Jaká rizika vidíte na straně učitele?

Ptejte se chytře

- 1. Dávejte dětem otázky vyššího řádu – klad'te méně otázek, ale vždy si je promyslete.**
- 2. Chtějte od dětí promyšlené odpovědi.**
- 3. Po položení otázky vyčkejte delší čas (wait time) dopřejte dětem čas na přemýšlení a formulaci promyšlené odpovědi.**

Co je **FORMATIVNÍ HODNOCENÍ I.**

Každé hodnocení, které přináší **užitečnou informaci učiteli i dítěti o jeho aktuálním stavu vědomostí a dovedností v procesu učení.**

Z těchto informací musí dítě pochopit, **kde se právě nachází, ale také se dozvědět, co má dělat, aby se něčemu dalšímu naučilo a dosáhlo stanoveného cíle.**

Děti **jsou aktivně zapojeny do procesu učení a hodnocení (skrze sebehodnocení či vrstevnické hodnocení).**

Co je FORMATIVNÍ HODNOCENÍ II.

- Účelem formativního hodnocení je sledovat a hodnotit individuální vzdělávací pokroky každého dítěte – tj. nezařazovat dítě do určité kategorie, neporovnávat děti a jejich výkony navzájem.
- Podstatný je směr rozvoje každého dítěte, pohyb po vlastním žebříčku – je třeba respektovat individualitu dítěte, každé dítě se rozvíjí svým tempem.

Co je FORMATIVNÍ HODNOCENÍ (III)

- Pedagog by měl hledat to, v čem je dítě úspěšné, co ho baví a co se mu daří – na tom stavět své vzdělávací úsilí směrem k dítěti (Smolíková a kol., 2007).
- Zjištěný výkon (např. v rámci diagnostiky dítěte) by měl ve formativním hodnocení vždy ústit v učitelovo slovní hodnocení – **co dítě již zvládlo, kde má ještě rezervy, jak je společně zaelíme.** Dítě by takové sdělení mělo inspirovat, podporovat při hledání řešení, motivovat k další činnosti. (Tomanová, 2006)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Metody formativního hodnocení

Kompetence leadera úspěšné školy

CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008145

Ztraceni cestou ....

Jste s dětmi na výletě. Část z nich se společně s vaší kolegyní cestou k vlaku ztratí. Telefonují vám, že se „někde“ ztratily. Nemají v mobilu žádnou aplikaci, která by jim pomohla. V jejich blízkosti se nenachází ani žádné turistické značky (Košťálová a kol., 2008, s. 19-20).

Co potřebujete vědět k tomu, abyste jim dokázali poradit, kudy se mají vydat?

Děti přebírají zodpovědnost za své učení

Kam jdu/směřuji?

- výchovně vzdělávací cíle, kritéria hodnocení/úspěchu

Kde se právě nacházím?

- kritéria, zpětná vazba, sebehodnocení, vrstevnické hodnocení, ...

Jak se dostanu k cíli? / Jak dál?

- kladení otázek, zpětná vazba, podpora lešením, sebehodnocení, vrstevnické hodnocení, ...

CÍLE

Otázky, které byste si měli položit:

Jak se nám dítě
jeví nyní?

Čeho u něj
chceme
dosáhnout?

Co pro lepší stav
můžeme udělat
my/rodiče?

Metody / klíčové strategie formativního hodnocení

Stanovování
výchovně
vzdělávacích cílů

Stanovování
kritérií hodnocení

Poskytování
zpětné vazby
(učitel dítěti, dítě
učiteli)

Sebehodnocení

Vrstevnické /
vzájemné
hodnocení

Technika a nástroj FH

Technika FH

- konkretizace metody
- postup, kterým je naplňována určitá metoda
- vyžaduje, aby učící se dítě prakticky jednalo
- *technika semaforu*
- *žádné ruce nahoře*

Nástroj FH

- *sebehodnotící „listy“*
- *portfolia dětí*

Respektující komunikace – základ formativního hodnocení

Kde se právě nacházím a jak se dostanu k cíli?

Poskytování formativní zpětné vazby

Druhy komunikace

Druh komunikace	Množství signálu (v %)
Verbální	7 %
Paraverbální Zabarvení a síla hlasu, rychlost mluvy, intonace, ...	38 %
Neverbální Oční kontakt, mimika, gesta, vzdálenost, pohyb, ...	55 %

Obsah komunikace

1. Vztahová rovina
2. Věcná (obsahová) rovina

Reakce učitele na chování dítěte

„Co jsi zase dělal? Na tebe se nedá v ničem spolehnout.“

Jak byste se cítili „v kůži“ dítěte?

Reakce učitele na chování dítěte

„Co jsi zase dělal?“

Na tebe se nedá v ničem spolehnout.“

Jak by mohla vypadat alternativa k tomuto výroku?

Který z výroků neobsahuje komunikační překážku?

- A. Podívej se, kolik tam máš chyb. Běž se podívat k Honzovi, ten to měl celé správně.
- B. Jsi inteligentní a mohla bys být výborná studentka.
- C. Vidím, že je to téma pro tebe hodně důležité.
- D. Jistě víš, co je pro tebe dobré, tak začni rychle pracovat, abys odevzdala práci včas!

Práce ve skupině: Komunikační překážky (PEXESO)

- Uspořádejte ve skupinkách karty do dvojic

**Typ komunikační
překážky**

Příklad výroku
v přímé řeči

Jak se vám dařilo úkol ve skupině splnit? Ukažte palcem nahoru / dolů

Techniky pro odpovídání všech dětí najednou:

SIGNÁLY

- palec nahoru = ano, palec dolů = ne, (případně vodorovně ani ano, ani ne)
- počet prstů od nuly do pěti pro míru porozumění

Komunikační překážky – diskuze nad pexesem

- Jakých komunikačních překážek se dopouštíte vy sami?
- Proč?
- Na co si zkusíte dát ve své praxi pozor?

12 komunikačních překážek (dle Gordon, 2003)

- Nařizování, příkazování, rozkazování
- Varování, vyhrožování
- Moralizování, kázání
- Rady, nabízení řešení
- Přednášení, poučování, logické argumenty
- Odsuzování, kritizování, stereotypizace
- Hanlivé nálepkování, vysmívání, stereotypizace
- Analyzování, diagnostikování, interpretace
- Chvála, pozitivní hodnocení
- Uklidňování, utěšování
- Otázky, zjišťování, výslechy
- Odvádění pozornosti, sarkasmus, humor

Proč překáží? I.

1. Negativní hodnocení OSOBY (pocity ohrožení; posuzování spočívá v porovnávání, zobecňování a nálepkování) - vyjadřujeme se k **osobě** jedince (jeho vlastnostem), nálepkování: *Jsi lajdák. / Jsi šikulka.*
2. Zaměření na to, co není v pořádku (přehnaný důraz na chyby): *Zase si měl všechno špatně.*
3. Negativní zmínky o minulosti nebo budoucnosti (např. výčitky, prorokování): *To jsem zvědavá, kdy se to naučíš.*
4. Mocenský vztah nadřazenosti (např. přikazování, rady, poučování).

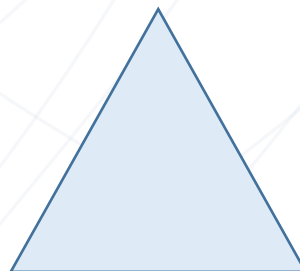
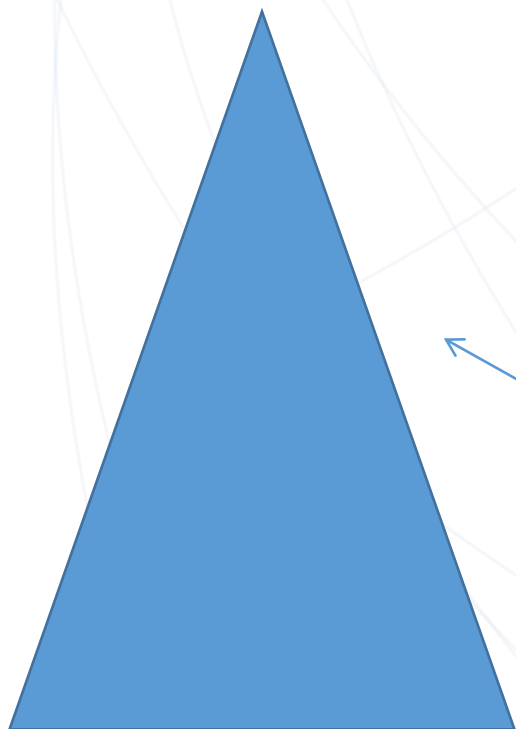
Proč překáží? II.

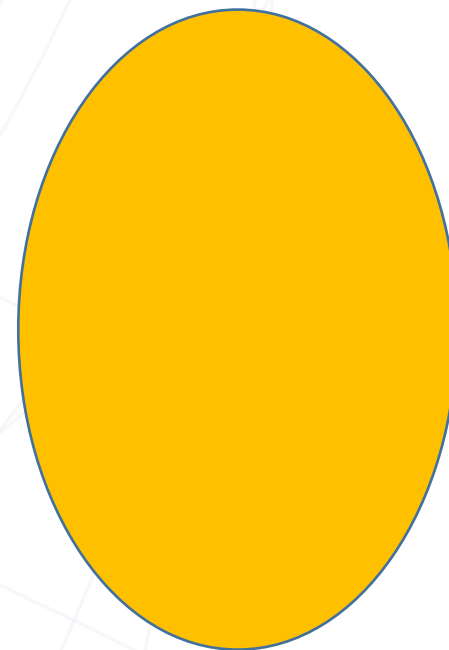
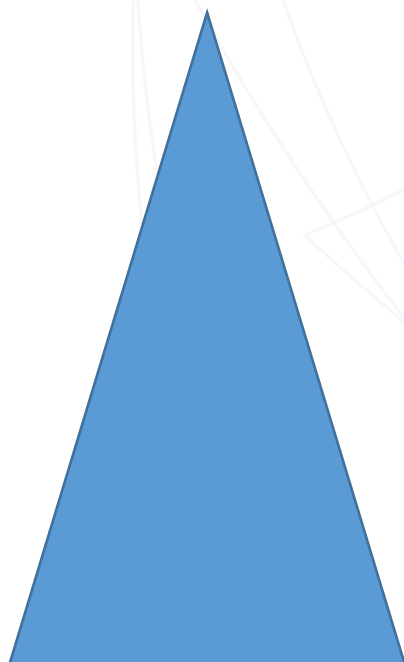
5. Věštíme, interpretuje chování jedince bez důkazů: *Ty ses nesoustředil. Udělals to schválně. Nedávals pozor.*

6. Ironie, agrese, které děti nerozumí: *Jestli to ještě jednou uděláš, přerazím tě. To jsi jako myslel vážně? No jasně, ty za to nemůžeš, a co to ...? Aby ses nepředřel... Ty jsi mi ale hrdinka!*

Chybí respekt, prostor pro aktivitu, volbu a převzetí
zodpovědnosti.

Vede k boji o moc nebo podrobení se.

Respektující komunikace

(P. Kopřiva, D. Nevolová, J. Nováčková, T. Kopřivová, 2017)

- Respekt jako základní nástroj pro budování vztahů
- Respekt jako úcta k druhým znamená:
  1. chovat se tak, aby to nezraňovalo jejich důstojnost
  2. přijmout fakt, že ostatní se mohou lišit, aniž by byli horší nebo lepší než my

Respektující komunikace vyžaduje partnerský přístup!

Respektující přístup ve výchově vyžaduje jasné a pevné hranice

- Jasné a pevné hranice dávají pocit bezpečí.
- Nejasné a proměnlivé hranice přinášejí nejistotu a úzkost.

Co tedy dále ANO? Co komunikaci usnadňuje, otevírá, podporuje?

- Aktivní naslouchání
- Povzbuzování, vyjadřování zájmu
- Parafrázování myšlenek
- Zrcadlení pocitu
- Shrnování
- Uznání/ocenění

Popisný jazyk zpětné vazby

Používáme popisný jazyk I.

- Vyjadřujeme se k výkonu, práci, snaze
- **„Popisujeme, co vidíme“** - co nejkonkrétněji a vztahově neutrálně
- Neříkat dítěti, jsi šikovný, ale popsat to „šikovné chování“

„Správně jsi zařadil všechna zvířátka k jejich stínům.“

- Popisem můžeme i naznačit, co dalšího bude brzy umět

„Už umíš správně uvázat klíčku, brzy ji budeš umět zavázat tak pevně, aby se ti nerozvazovala při chůzi.“ (Tomanová, 2006).

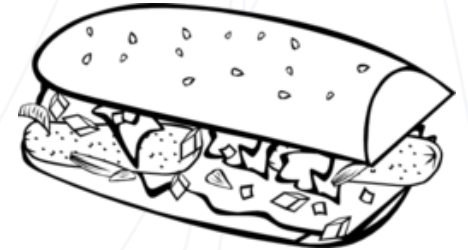

Používáme popisný jazyk II.

Dítě **vždy** oslovíme křestním jménem

Struktura:

1. specifikace a ocenění dobrých prvků
2. konstatování toho, co je třeba ještě zlepšit, nebo kde je potřeba více práce, a to ve formě doporučení / otázky
3. pozitivum, motivační závěr, povzbuzení

Používáme popisný jazyk III.

Pozitivní zpětná vazba:

- hovoříme ve **2. osobě**

„Dařilo se ti dnes neskákat ostatním dětem do řeči.“

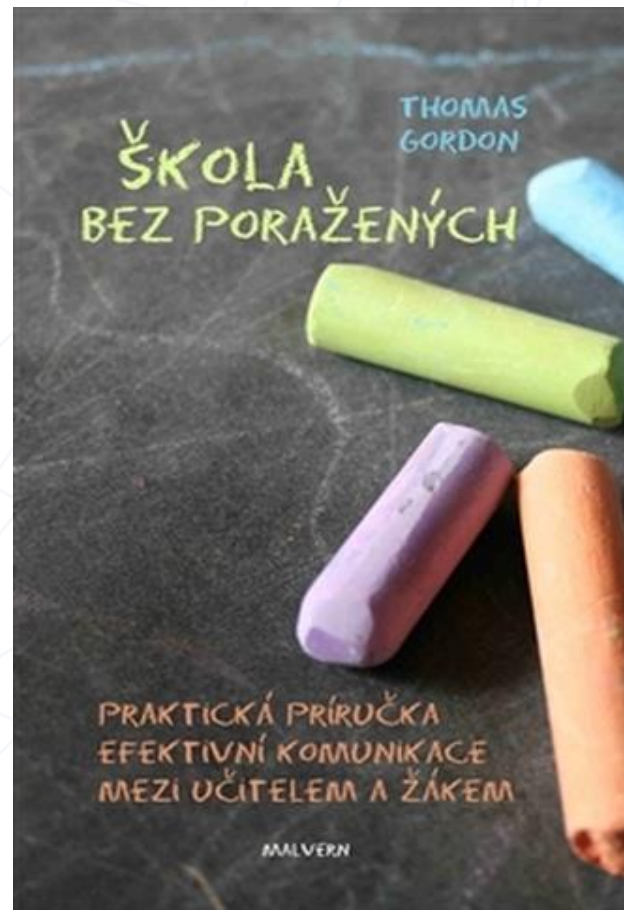
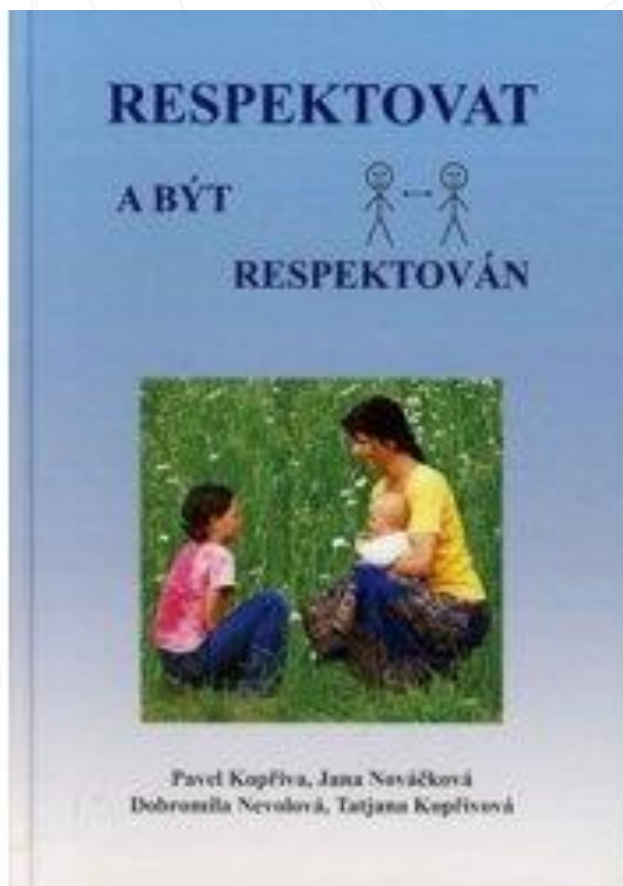
Negativní zpětná vazba:

- hovoříme **v 1. či ve 3. osobě**
- nebo formuluje jako **otázku**

„Mohli bychom se příště zaměřit na ... / Co by ti mohlo pomoci, abys příště ...“

Doporučené zdroje k tématu Komunikace

Sebehodnocení k tématu komunikace (hodnocení na číselné škále)

Zadání: Na každém z řádků zakroužkujte na škále jedno číslo, které nejlépe vystihuje váš názor/vaše pocity.

Mé dosavadní odborné znalosti tématu

Téměř žádné 1 2 3 4 *Hluboké, utříděné*

Můj zájem o téma

Nízký 1 2 3 4 *Vysoký*

Srozumitelnost

Velmi obtížná 1 2 3 4 *Maximální*

Přínosnost

Minimální 1 2 3 4 *Vysoká*

Co konkrétně by muselo být jinak, abyste zakroužkovali číslo o jedno vyšší?

Prostor pro další slovní komentář/otázky k tématu komunikace:

Použité zdroje

GORDON, Thomas. *Škola bez poražených: praktická příručka efektivní komunikace mezi učitelem a žákem*. Přeložil Julie ŽEMLOVÁ. Praha: Malvern, 2015. ISBN 978-80-7530-006-5.

HANSEN ČECHOVÁ, Barbara. *Nápady pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí žáků*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-388-8.

KOPŘIVA, Pavel a kol. *Respektovat a být respektován*. 3. vyd. Kroměříž: Spirála, 2008. ISBN 978-80-904030-0-0.

KOŠTÁLOVÁ, Hana, MIKOVÁ Šárka a STANG Jiřina. *Školní hodnocení žáků a studentů: se zaměřením na slovní hodnocení*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-314-7.

ROOS, B. ICT, assessment and the learning society. *Education-Line*, 2002. Dostupné z <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/00002287.htm>. Citováno 13. 7. 2019.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Děkujeme za pozornost.

Kompetence leadera úspěšné školy

CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008145